

CAJA CAZEMIER

**DE GROTE
SURVIVALGIDS**

**VOOR BRUGKLAS
EN PUBERTEIT**

**ILLUSTRATIES
JULIETTE DE WIT**

Uitgeverij Ploegsma Amsterdam

BESTE (TOEKOMSTIGE) BRUGKLASSER, 😊

Zit je in groep 8 en moet je binnenkort kiezen naar welke middelbare school je gaat? Of ben je al (bijna) brugklasser? Dan gaat er heel wat veranderen in jouw leven!

Ben jij ook zo nieuwsgierig? Welke vakken heb je straks en hoe ziet jouw lesdag er na de zomervakantie uit? Ook als je al in de brugklas zit, zijn er vast dingen die je nog niet zo precies weet. Hoe pak je bijvoorbeeld je huiswerk handig aan? Allemaal vragen waarop je een antwoord krijgt.

Maar er gaat meer veranderen. Onder invloed van hormonen is de puberteit begonnen. Je lijf verandert van binnen en van buiten, en dat beïnvloedt je gedrag en hoe je je voelt.

Hoe overleef ik dat allemaal, zul je denken. Deze gids zal je daarbij helpen. Je kunt hem lezen zoals je zelf wilt: van voren naar achteren of al bladerend steeds een stukje. Achterin staan trefwoorden waarmee je een bepaald onderwerp over de brugklas of over de puberteit kunt opzoeken. Veel plezier met dit boek!

Caja Cazemier

INHOUD

1 NOG IN GROEP 8 8

Een school kiezen	8
Cito-toets	9
Open dag	15
Wat gaat er veranderen?	19
Schoolsoorten	22
Scholen met een eigen gezicht	26

2 VOORBEREIDING 30

Kennismakingsmiddag	30
Schoolspullen	32
De weg naar school	35
Thuis	36

3 DE EERSTE SCHOOLWEEK 38

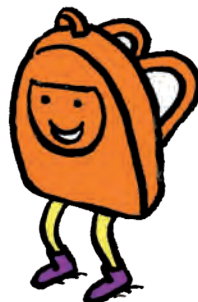
De eerste dag	38
Boeken kaffen	40
Plattegrond	42
De lessen	42
De leraren	48
Regels	51
Organisatie van de school	54

4 JIJ EN JE KLASGENOTEN 56

Nieuwe klasgenoten	56
Weer de kleinste	58
Irritante klasgenoten	59

5 AAN HET WERK! 60

Huiswerk	60
Een paar belangrijke huiswerkregels	65
Leren	70
Proefwerken	75

Zenuwachtig	79
Een werkstuk, spreekbeurt of leesverslag	82
Studiebol of de kantjes ervan aflopen?	86
6 PERIODES EN RAPPORTEN	88
Rapporten	88
Extra begeleiding	92
Motivatie	93
7 NIET ALLEEN LEREN	97
Schoolfeesten	97
Excursies	100
Vrije tijd	101
8 WIE BEN JE?	102
Identiteit	102
Vrouw of man worden	105
Uiterlijk	106
Ben ik normaal?	112
9 HET MEIDENLICHAAM	114
Veranderingen	114
Borsten	115
Geslachtsdelen	116
Menstruatie	118
10 HET JONGENSLICHAAM	120
Veranderingen	120
Penis	121
Zaadballen	123
Erecties	124
Zaadlozingen	124
Borsten?	125

11 GEVOELENS EN GEDACHTEN

Hersenen en hormonen	126
Omgaan met gevoelens	127
Verdriet	128
Onzekerheid	128
Angsten en depressies	129
Eetstoornissen	132
Forums op internet	133

12 VERLIEFD

Heel heftig	134
Liefdesverdriet	134
Cursus zoenen	135
Verkering	136
Zoenen en vrijen: hoe ver ga je?	139

13 SEKS

Seks met jezelf	142
De eerste keer	144
Seks moet je leren	149
Homoseksualiteit	151
Voorbehoedmiddelen	155
Soa's	157

14 MEISJES EN JONGENS ZIJN VERSCHILLEND

Eerder en later	160
De hersenen	161
Gedrag	162

15 LEEFTIJDGENOTEN EN VRIENDEN

Erbij horen	166
Aanpassen of niet?	169
Agressie	172
Hoe maak je vrienden?	173
Je beste vriend of vriendin	174
Eenzaamheid	175

126

126

127

128

128

129

132

133

134

134

134

135

136

139

142

142

144

149

151

155

157

160

160

161

162

166

166

169

172

173

174

175

16 FAMILIE

Ouders

Je positie in het gezin

176

176

182

17 SIGARETTEN, DRANK EN ANDERE DRUGS

Roken

Alcohol

Drugs

184

184

187

190

18 GELD

Zakgeld

Bijbaantje

Kleedgeld

192

192

194

196

19 VERLEIDINGEN

Seks op tv

Seks en internet

Gamen

Loverboys

198

198

199

202

204

20 GRENZEN

Leren omgaan met vrijheid

Seksueel misbruik

Pesten

Wie kan je helpen?

206

206

209

213

216

GELUKKIG ZIJN IS EEN KUNST

218

SLIMME SITES

220

TELEFOONNUMMERS
EN E-MAILADRESSEN

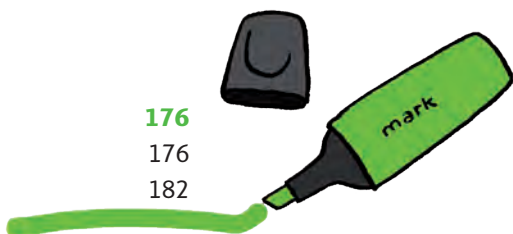
224

INFORMATIE EN HULP IN BELGIË

226

TREFWOORDENREGISTER

228

1 NOG IN GROEP 8

Tot de kerstvakantie is alles nog heel gewoon, maar in januari komen er allemaal nieuwe dingen op je af. Het einde van de basisschool is in zicht. Heb jij al een idee wat je gaat doen na groep 8?

EEN SCHOOL KIEZEN

Hoe is het met jou? Heb je het zo langzamerhand wel gehad met die basisschool, of vind je het nog wel prima, die oude, vertrouwde school? Hoe dan ook, je zult je zo langzamerhand bezig moeten houden met wat erna komt: de middelbare school!

De basisschool hebben je ouders voor je uitgekozen. Jij werd vier, dus logisch dat je daar niets over te zeggen had. Nu kies jij samen met je ouders een middelbare school waar je na groep 8 naartoe gaat. Het is belangrijk dat jij zin hebt in die school, want jij moet er na de zomer elke dag heen, je huiswerk maken en goede punten scoren.

HOE ZOEK JE DE **JUISTE SCHOOL?**

STAP 1 Welk niveau (schoolsoort)?

De juf of meester van groep 8 weet welk niveau je aankunt. Die kent je goed, weet dus wat jij goed kan en wat jij moeilijk vindt, en of je goed zelfstandig kunt werken of juist veel begeleiding nodig hebt. Daarnaast is er de Cito-toets, die gaat aanwijzen op welk niveau jij kunt leren. Uiteindelijk moet je terechtkomen op een school die bij je past. Te moeilijk of te gemakkelijk is niet leuk, en je moet doen waar je goed in bent: vooral met je hoofd of misschien meer met je handen werken. Het schooltype wordt vooral bepaald door hoe goed je kunt leren. Daarin heb je dus eigenlijk niet veel te kiezen.

STAP 2 Welke school (het gebouw)?

Het schoolgebouw kun je wel zelf uitzoeken. Als je je niveau weet, sta je bijvoorbeeld voor de vraag: ga ik naar de havo op *deze* of op *die* middelbare school? Je kunt op verschillende dingen letten: waar staat de school en hoe moet je ernaartoe? Wat voor bijzondere en leuke dingen heeft de school? Waar gaan je vrienden heen? Vooral dat laatste zal voor veel kinderen belangrijk zijn.

STAP 3 Overleg met je ouders

Je ouders zullen ook hun voorkeur hebben, die zien je misschien graag op een christelijke school als jullie gelovig zijn. Of ze vinden het handig als jij naar dezelfde school gaat als je oudere zus. En zij zullen het belangrijk vinden op welke manier er les wordt gegeven en hoe de begeleiding van de school is bij (leer-)problemen.

CITO-TOETS

De Cito-eindtoets wordt ieder jaar afgenomen. Je bent er drie ochtenden mee bezig. Je mag natuurlijk niet samenwerken of afkijken, dus staan de tafels in rijen. Zo kun jij je ook beter concentreren. Het zijn allemaal meerkeuzevragen: dat betekent dat je steeds uit vier of vijf antwoorden het goede moet kiezen.

Naar alle waarschijnlijkheid gaan vanaf 2015 alle leerlingen van groep acht dezelfde verplichte eindtoets maken in mei. Ze hebben op dat moment langer les gehad en hun kennis is minder ver weggezakt aan het begin van de brugklas. Men hoopt dat de overgang zo beter verloopt. Gevolg hiervan is dat het advies van de school zwaarder weegt bij de schoolkeus.

De antwoorden vul je met een potlood op een speciaal antwoordblad in. De toets bestaat uit vragen over taal (100), rekenen (60), studievvaardigheden (40) en wereldoriëntatie (90).

Taal: je moet stukjes tekst lezen en daar vragen over beantwoorden ('begrijpend lezen' of 'tekstbegrip' heet dat) of je krijgt vragen over de opbouw van een zin of tekst. Er zijn ook vragen over de betekenis van woorden, spelling of vaste uitdrukkingen.

Rekenen: sommen maken dus! Procenten, breuken, sommen met maten, gewichten, tijd en geld. Ook moet je hoofdrekenen.

Bij het onderdeel **studievvaardigheden** moet je laten zien hoe handig je bent in het omgaan met informatiebronnen: het woordenboek, de telefoongids, internet. Verder staan er opgaven in met schema's, tabellen, grafieken en kaarten. Het onderdeel **wereldoriëntatie** bestaat uit vragen over aardrijkskunde, geschiedenis en natuuronderwijs. Dit onderdeel is niet verplicht, dus het kan zijn dat je die vragen niet hoeft te maken.

CITO-ZENUWEN

Spannend? Ja, natuurlijk! Jullie zijn er tenslotte al een paar weken mee bezig: je praat erover en je hebt (een beetje) geoefend. Overigens doe je dat oefenen niet om beter te scoren, maar om te wennen aan de vragen. En een beetje spanning is niet erg: soms helpt het om je beter te concentreren.

Deze toets is een hulpmiddel bij de keuze voor een bepaald type middelbare school. Niet meer en niet minder. Laat je niet opjatten! Bovendien: je hebt in je leven al heel wat toetsen gemaakt. Toch?

De Cito-toets maak je altijd goed: mensen die jou niet kennen willen zien op wat voor niveau jij kunt lezen en rekenen. Het gaat er niet zozeer om wat je allemaal weet, maar wat je kán. Ze willen weten wat jij hebt geleerd in die acht jaar op de basisschool. Dat zit allemaal al in je hoofd en in je handen en het rolt er heus wel uit als je je goed concentreert. Bedenk: jouw toekomst hangt echt niet af van de uitslag, dan is er altijd nog de mening van jouw leerkracht.

TIP: SNOEP

Eindelijk mag je snoepen in de klas! Suiker is brandstof voor je hersenen. Als je geluk hebt, deelt je juf of meester druivensuiker uit.

Cito-training?

Heeft het zin thuis of bij een huiswerkinstituut een Cito-training te doen? Ja, zeggen sommige deskundigen: je gaat er beter door presteren. Nee, zeggen andere deskundigen: je gaat er echt niet beter door presteren. Bovendien word jij je schoolleven lang al getoetst: het leerlingvolgsysteem heet dat. Uitslagen van de toetsen rekenen, spellen, technisch lezen en begrijpend lezen worden uitgedrukt in letters die overeenkomen met een bepaald niveau op de middelbare school. Daardoor weet jouw leerkracht allang wat voor leerling jij bent. En daarom is extra oefenen echt niet nodig. Wat moet jij dus doen? Een beetje oefenen op school is prima, omdat je dan weet wat je kunt verwachten. Als het je helpt je zenuwen de baas te worden: oké dan, een béétje meer oefenen mag ook, maar niet te veel graag! Lees maar verder!

TIP: DYSLEXIE

Als je dyslexie hebt, kun je de vragen en antwoordmogelijkheden voorgelezen krijgen via een koptelefoon.

ANDERE TESTS

Niet alle basisscholen doen mee. Als je geen Cito-toets maakt, doe je misschien wel een vergelijkbare test, bijvoorbeeld de Drempeeltest. Of geen test. Sommige scholen vinden namelijk dat er te veel wordt gelet op leerprestaties en bijvoorbeeld te weinig op vaardigheden als zelfstandig werken of samenwerken. Ook je

TIP: ZIEK

Als je een ochtend gemist hebt, mag je de inhaaltoets op de computer doen.

De meeste kinderen in Nederland maken vanaf groep één Cito-toetsen. Sommige scholen doen het al, andere zullen volgen: vanaf groep 6 tellen alle gemaakte Cito-toetsen mee bij het bepalen op welk niveau middelbare school een leerling uiteindelijk geplaatst zal worden. De laatste drie jaar van de basisschool wordt die keus steeds duidelijker. Ook daarom zal in de toekomst de Cito-eindtoets een steeds kleinere rol spelen, namelijk als laatste check. Het schooladvies ligt dan al lang klaar.

motivatie en je leerhouding kun je niet goed meten met een test, en die zijn net zo goed van invloed op hoe het met jou zal gaan op de middelbare school.

SCORE

Het nakijken van de toets doet je juf of meester niet zelf. Dat gebeurt door de computers van de organisatie die ook de opgaven maakt: de Cito-groep. Als alle antwoorden zijn nagekeken, rolt er een getal tussen de 501 en 550 uit: de score. Dat getal geeft aan welk schoolniveau het beste bij jou past. Hoe hoger het getal, hoe beter jij kunt leren.

ADVIES

Je gaat samen met je ouders de uitslag bespreken met je juf of meester, op de meeste scholen een maand na de Cito-toets. Je juf of meester weet allang wat jij aankan. Misschien is dat ook al gezegd in een gesprek met je ouders, bij de rapportbespreking bijvoorbeeld. De score wordt ernaast gelegd en je leerkracht zal vragen wat voor soort school jij en je ouders zouden willen. Vaak zijn de uitkomsten van de toets en de mening van je juf of meester hetzelfde. Dan is het advies duidelijk, bijvoorbeeld een vwo-advies. Soms krijgt een kind een

In sommige steden in Nederland krijgen scholen meer aanmeldingen dan ze kunnen plaatsen en dan is het soms afwachten of je toegelaten wordt op de school van je keuze. Het hebben van een hoge Cito-score kan dan je kansen vergroten. Maar vergeet niet: of jij het naar je zin zult hebben, hangt ook van jou en van je klasgenoten af. Je moet er zelf wat van maken!

TIP: SCHOOLSOORTEN

Weet je niet precies hoe het zit met die verschillende niveaus? Lees daar dan eerst alles over op blz. 22.

dubbel advies: een vmbo-T/havo-advies bijvoorbeeld. Dat betekent: je kunt wel havo doen, maar dan moet je er flink voor werken. Misschien vind je dat prima, omdat je graag naar het havo wilt. Kies je voor het vmbo, dan krijg je het wat gemakkelijker en ben je minder tijd kwijt met huiswerk.

DE SCORE VALT TEGEN

Als de uitslag van de toets tegenvalt, is het belangrijk om met elkaar te bespreken wat de oorzaak daarvan zou kunnen zijn. Was je erg zenuwachtig? Was je niet lekker? Of is er een andere oorzaak aan te wijzen? Als je juf of meester vindt dat je meer aankan dan de score aangeeft, zal hij of zij dat altijd bij de middelbare school melden. De meeste middelbare scholen zullen daar ook wel naar luisteren. Misschien kom je in een gemengde brugklas terecht waarin leerlingen van twee niveaus bij elkaar zitten: dan kun je zelf laten zien wat je waard bent. Wil je graag naar het gymnasium en heb je net een te lage score, dan wil het gymnasium een gesprek met je juf of meester om te horen waarom jij toch geschikt bent voor hun school. In sommige gevallen zul je een toelatingsexamen moeten doen.

Een goed advies

Scholen willen zelf ook dat jij een goed advies krijgt, en dat je in de juiste klas wordt geplaatst: zo veel mogelijk al op het niveau waarop jij je diploma zult halen. Steeds meer scholen kijken daarbij naar het leerlingvolgsysteem en/of de Cito-toetsen uit groep 6, 7 en 8. Hieruit valt immers goed af te lezen hoe een leerling over een langere tijd presteert. Dus niet alleen op dat laatste, dat ene moment van de Cito-toets! Daarom nog een keer: maak je niet (te) druk!

WAT HEB JIJ?

Natuurlijk wil je van je klasgenoten weten wat voor advies ze hebben gekregen. Ik heb kinderen op zo'n moment horen zeggen dat ze een 'hoger' advies hadden dan een ander. Praten over 'hoger' en 'lager' als het gaat om verschillende schooltypen heeft een beetje een bijmaak – die van 'beter' en 'minder'. Alsof vmbo minderwaardig is aan het vwo. Bedenk dat zo'n opmerking pijn kan doen. En bovendien: jezelf boven een ander plaatsen – dat is pas minderwaardig!

De middelbare scholen bij jou in de buurt (of scholen voor voortgezet onderwijs, zoals ze ook wel genoemd worden) zullen allemaal op bepaalde tijden Open Dag houden. Dat gebeurt in januari, februari of maart, op woensdagmiddag of op zaterdagochtend of op een avond. Allemaal op een ander tijdstip, want je moet alle scholen kunnen bekijken als je dat wilt.

OPEN DAG

Een spannend moment: je stapt voor het eerst van je leven dat enorme gebouw binnen. Dat maakt indruk! Wat zul je je groot voelen! Jij gaat naar de middelbare! Of voel je het al kriebelen: je zult straks weer de kleinste zijn... Lees daar meer over op blz. 58. In ieder geval is het een belangrijke stap: nu moet je kiezen waar jij na de zomervakantie heen gaat.

Het is verstandig om meer scholen te gaan bekijken. Zo kun je een goede keuze maken, want de ene school is de andere niet. En je moet wel de leukste uitkiezen. Tenslotte zul je de komende vier tot zes jaar iedere ochtend door die deuren gaan!

Misschien staat het al vast waar je naartoe gaat: naar dezelfde school als je oudere broer of zus; naar de school die het dichtstbij staat; naar de Montessori-school. Ook dan is het leuk om te gaan kijken: alvast de leraren zien, de lokalen, sfeer proeven, informatie verzamelen.

NETJES AANGEKLEED

De scholen zullen zich zo goed mogelijk presenteren: de school wordt dus opgeruimd en netjes aangekleed, er lopen leerlingen rond die hun best zullen doen 'hun' school te verkopen. Er is soms eerst een ontvangst in de kantine met een praatje van de directeur en/of de brugklascoördinator. Dat is iemand van de schoolleiding die de gang van zaken rondom de brugklas regelt. Daarna kun je overal in het gebouw gaan kijken: de lokalen, de gymzaal, de mediatheek. Of je wordt opgevangen door brugklassers die je rondleiden, of je krijgt een soort puzzeltocht door de school. Op veel scholen geven docenten proefflessen, wat hartstikke leuk is. Overal zijn schoolboeken, werkstukken en tekeningen tentoongesteld. Je krijgt iets te drinken en de schoolband speelt. Je zou zó zin krijgen om er te beginnen!

Waar moet je speciaal op letten?

schoolgebouw

- * Grote of kleine school?
- * Hoe is de omgeving van de school? En het plein?
- * Hoe is de reis ernaartoe?
- * Is er een aparte ruimte voor brugklassers?
- * Is er een gezellige kantine?

de lessen

- * Hoeveel uren per week heb je?
- * Hoe groot zijn de klassen?
- * Kom je in dezelfde klas te zitten als je klasgenoten uit groep 8?

leuke dingen

- * Wat wordt er allemaal aan leuke dingen georganiseerd: kampen, excursies, buitenlandse reizen, sportdagen, culturele avonden?
- * Is er ruimte voor talent?
- * Is er een schoolclub / schoolkrant / leerlingenraad?
- * Wat wordt er gedaan om je te laten wennen aan de nieuwe school?

TIPS: OPEN DAG

- ★ Vraag aan kinderen die al op de school zitten wat zij ervan vinden.
- ★ Surf eens naar de website van de school: www.naamvandeschool.nl.
- ★ Bekijk en vergelijk de schoolgidsen.

Je ouders zullen misschien nog op andere dingen letten, bijvoorbeeld:

inrichting van het onderwijs

- ⑥ *Openbare of religieuze school?*
- ⑥ *De manier van onderwijs geven: bijvoorbeeld Dalton of 'gewoon'. Wordt er veel structuur geboden of verwacht de school veel zelfstandigheid?*
- ⑥ *Samenstelling van brugklassen: gemengd of naar niveau?*
- ⑥ *Hoe scoort de school op de kwaliteitskaart van de inspectie? (Sinds 1998 worden de resultaten van elke school bekendgemaakt, zie www.onderwijsinspectie.nl)*
- ⑥ *Schoolkosten: extra kosten voor bijvoorbeeld excursies en werkweken.*

de lessen

- ⑥ *Welke schoolboeken heb je nodig?*
- ⑥ *Hoe is de invulling van de vrije ruimte van de onderbouw?*
- ⑥ *Welke opvang is er bij lesuitval?*

leerlingbegeleiding

- ⑥ *Is er huiswerkbegeleiding?*
- ⑥ *Leerlingbegeleiding en leerlingvolgsysteem: zijn er extra mogelijkheden voor snelle leerlingen, hoe is de begeleiding van leerlingen met leerproblemen?*
- ⑥ *Hoe is de controle op spijbelen?*

Bestaat er een school zonder huiswerk?

Nee, helaas voor jou zul je daar niet voor kunnen kiezen. Maar er zijn wel scholen waar je op school je 'huiswerk' maakt. Oftewel: alles wat je voor een vak moet doen, doe je op school. Je schooldagen duren dan wel wat langer, maar thuis ben je echt vrij. Wat het nut is van huiswerk, lees je op blz. 60.

TOELATING

Als je uiteindelijk een school hebt gekozen en je hebt je aangemeld, dan bekijkt de school of je geschikt bent voor hun type onderwijs: of ze je willen hebben, dus. Als je wordt uitgeloot of afgewezen, omdat de school van je keuze 'vol' zit, zul je verder moeten kijken naar een andere school die ook leuk is!

HOE HET VERDERGAAT

Je moet je vóór 1 april hebben aangemeld (en dat is geen grap). Het aanmeldingsformulier heb je gekregen op de Open dag of anders via school. Dan krijgen je ouders in mei bericht dat je bent toegelaten.

Na een tijdje krijg je een uitnodiging voor de kennismakingsmiddag van je nieuwe school en misschien ook al een lijst met namen van de leerlingen in je nieuwe klas. In juni mag je dan al een middag komen kijken!

TIP: DOEMIDDAGEN

Behalve Open dagen organiseren sommige scholen aparte doemiddagen om je een paar proeflessen aan te bieden. Daar kun je samen met je klasgenoten naartoe. Houd dus de folders die je op school krijgt goed in de gaten.

WAT GAAT ER VERANDEREN?

TIP: LEKKER SPELEN

Geniet van de tijd die je nog doorbrengt in groep 8. Er komen nog zo veel leuke dingen! En geniet ook van al die tijd die je hebt om te spelen...

Nederland telt ongeveer 9000 basisscholen en 1000 middelbare scholen. Een middelbare school is dus veel groter. En dat is niet het enige verschil met die oude, vertrouwde basisschool.

BRUGKLAS

Het eerste jaar op de middelbare school heet *brugklas*: het is de brug tussen de basisschool en de middelbare school. Je zit met kinderen van hetzelfde niveau in de klas: jullie hebben allemaal hetzelfde advies. Of je zit in een gemengde brugklas: al je klasgenoten hebben een vmbo-T of een havo advies, óf een dubbel advies: vmbo-T/havo. In dit brugjaar moet je uitzoeken welk niveau het beste bij jou past.

ONDERBOUW

In de onderbouw van vmbo, havo en vwo krijg je zo *ongeveer* dezelfde leerstof. Maar afhankelijk van het niveau ga je sneller en dieper op de leerstof in. De onderbouw duurt twee jaar op vmbo-scholen, en drie jaar op het havo en op het vwo. Dan heb je genoeg geleerd om door te stromen naar de bovenbouw.

Er zijn zeven leergebieden in de onderbouw, met vijftien verschillende vakken. Zo worden de vakken ingedeeld:

- * Nederlands
 - * Engels
 - * Wiskunde
 - * Mens en natuur (natuur- en scheikunde, biologie, techniek en verzorging)
 - * Mens en maatschappij (aardrijkskunde en geschiedenis)
 - * Kunst en cultuur (kunstvakken: beeldende vorming, muziek, dans en drama)
 - * Sport en beweging (gymnastiek of lichamelijke opvoeding)
- En dan heb je nog vakken in wat ze de vrije ruimte noemen: die kiest de school zelf.

NIEUWE VAKKEN

Zoals je ziet, zijn er nogal wat nieuwe vakken bij.

Wiskunde is een beetje rekenen, sommen maken en nog veel meer.

Natuurkunde is het vak waar je leert over allerlei verschijnselen en krachten van de natuur, zoals elektriciteit en bliksem.

Bij **scheikunde** leer je alles over de eigenschappen van stoffen en hun reacties, bijvoorbeeld water- of zuurstof. Natuur- en scheikunde krijg je op de meeste scholen pas in het tweede leerjaar, het heet dan **nask**. Op sommige scholen wordt dit leergebied ook wel **science** genoemd.

Techniek wordt gegeven in een lokaal vol met machines en gereedschap. Je moet zelf apparaten ontwerpen om een bepaald probleem op te lossen, maar je leert ook een band plakken en omgaan met elektriciteit.

Bij **verzorging** leer je alles over gezondheid, voeding, je uiterlijk, omgaan met geld, drugs en alcohol, seks en vriendschap.

Onder **beeldende vorming** vallen creatieve lessen als tekenen en handvaardigheid.

Drama is toneelspelen.

En dan is er nog **informatiekunde** of **multimedia**, waarin je met allerlei computerprogramma's leert werken. Dat kun je als apart vak krijgen of als onderdeel van een ander vak.

Een vak dat je in het tweede jaar nieuw krijgt, is **economie**: een vak over geld en handel.

PER SCHOOL VERSCHILLEND

De vakken uit de leergebieden mens en natuur, mens en maatschappij en kunst en cultuur mag de school apart geven of samen met een ander vak, of als project. Sommige vakken krijg je vaker per week dan andere, zoals Nederlands of wiskunde. Bepaalde vakken krijg je in het eerste jaar, andere in het tweede. Dat mag een school allemaal zelf bepalen, net als de lengte van een lesuur, je lestijden of de indeling in periodes. Als je aan het einde van de onderbouw maar kunt en kent wat er in de wet staat!

VRIJE RUIMTE

Een derde deel van de leertijd vult de school zelf in. Op het vmbo zijn dit de vakken die met een beroep te maken hebben. Op het havo en het vwo heb je behalve Engels nog twee talen, namelijk Frans en Duits. Op het vmbo is dat Frans óf Duits. Op sommige scholen zul je ook les in andere vreemde talen kunnen krijgen, Spaans of Italiaans bijvoorbeeld. En een gymnasium biedt in die

vrije ruimte Latijn en Grieks aan. Een school kan ervoor kiezen godsdienstonderwijs te geven, of Turks of Fries, en jouw school kan ook besluiten meer aandacht te besteden aan kunstvakken. De meeste scholen hebben in de brugklas ook mentorlessen of uren voor studiebegeleiding op het rooster staan.

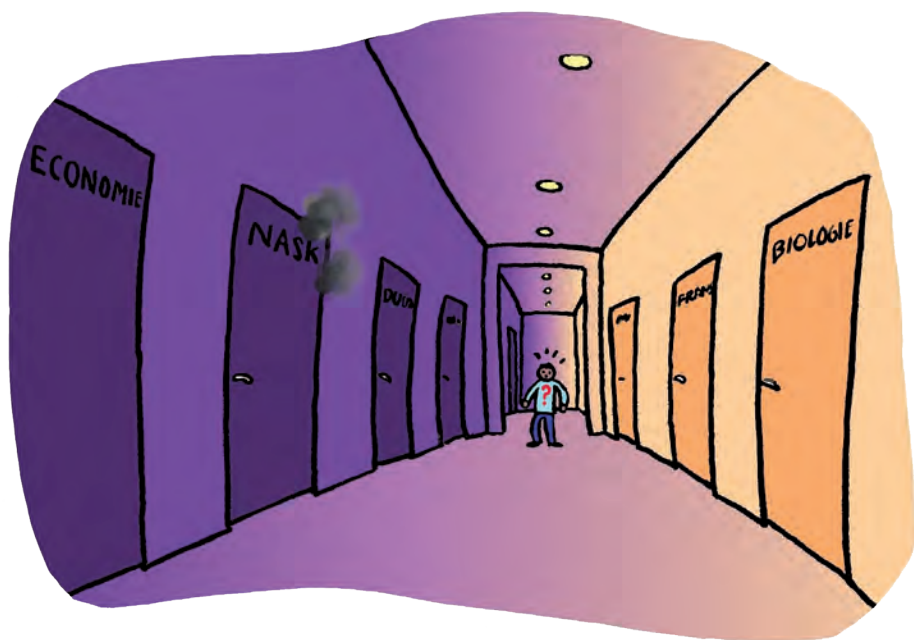
NIVEAUS

Hierboven stond dat kinderen van ongeveer hetzelfde niveau bij elkaar komen te zitten in de brugklas. Zul je zien dat het er bij jou net iets anders aan toe gaat. Misschien zitten bij jou leerlingen van alle niveaus gezellig door elkaar, of zit jij in een verlengde brugklas: dan kies je pas na twee jaar voor havo of voor vwo. Weer andere scholen hebben een speciale mavo-klas met 'havo-kans' of een vwo-plusklas voor snelle leerlingen. Op welk niveau je uiteindelijk uitkomt, hangt niet alleen af van je cijfers, maar ook van je manier van werken en inzet. Zo regelt iedere school het anders!

SCHOLENGEMEENSCHAPPEN

Sommige scholen zijn enorm groot. Zie je jezelf al verdwalen? (Lees gauw blz. 42.) Dat zijn brede scholengemeenschappen: je kunt er vmbo, havo én vwo doen. Stel nou dat vwo toch te moeilijk voor je is, dan hoef je voor de overstap naar havo alleen naar een andere klas en niet naar een andere school. Zo is ook de kans op zittenblijven minder groot. Je kunt er dan voor kiezen naar 2-havo

te gaan in plaats van de eerste over te doen. Zittenblijven komt trouwens bijna nooit voor in de brugklas.

Brede scholengemeenschappen doen hun best niet-zo-groot-en-massaal te lijken: brugklassers zitten in een apart gebouw, of juist de bovenbouw. Soms heeft bijvoorbeeld de onderbouw een eigen ingang of een eigen kantine.

Er bestaan ook scholen die maar één soort onderwijs aanbieden: het gymnasium bijvoorbeeld. Maar er zijn ook 'losse' scholen voor vmbo. Het voordeel van een kleine school is dat leraren en leerlingen elkaar beter kennen.

SCHOOLSOORTEN

Er zijn drie soorten middelbare scholen:

- *Vmbo (voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs)*
- *Havo (hoger algemeen voortgezet onderwijs)*
- *Vwo (voorbereidend wetenschappelijk onderwijs)*

